

ETICĂ PROFESIONALĂ ȘI PROPRIETATE INTELECTUALĂ

Caracteristici generale privind profesionalismul și etica profesională

Conf. univ. dr. BANU GEANINA SILVIANA
geanina.banu@prof.utm.ro

Structura cursului

1. Caracteristici generale privind **profesionalismul și etica profesională**
2. Direcții ale eticii profesionale **aplicate**
3. **Concepte fundamentale** în etica profesională
4. Principii ale **eticii responsabilității sociale și culturale**
5. **Proprietatea intelectuală**: instrumente de proprietate intelectuală. Definiții și clasificări - **Drepturile de autor (copyright) și drepturile conexe**
6. Proprietatea intelectuală: **instrumente de proprietate intelectuală**. Definiții și clasificări – Proprietatea industrială
7. Considerente speciale privind **protecția programului de calculator (software) și privind invenția de serviciu**
8. **Politici și legislație** în domeniul proprietății intelectuale
9. **Transferul tehnologic**
10. **Digitalizare și profesii emergente ale viitorului**

Evaluarea cursului

Tip activitate	Criterii de evaluare	Metode de evaluare	Pondere din nota finală
Curs	- însușirea și înțelegerea tematicii disciplinei predate;	Test grilă de evaluare a cunostintelor. Minim 20 de grile. Testul se (poate) susține on-line (Quiz)	70 %
Seminar/Laborator	- participarea și implicarea discuțiile pe subiectele abordate la seminar.	Elaborarea unui Referat în format electronic pe tematicile din cadrul seminarului	30%
Standard minim de performanță			
<ul style="list-style-type: none"> Nota minimă de promovare este 5 (cinci). 			

De ce este nevoie de etică profesională

EVOLUȚIE LA
NIVEL DE
SOCIETATE

DEZVOLTARE
INDIVIDUALĂ

Educația și tehnologia (mai ales în domeniul **Informaticii**) permit **cunoașterea și înțelegerea lumii**, dar și capacitatea de a contribui la **schimbarea lumii**

Desfășurarea unei profesii nu înseamnă doar competență și abilitate profesională, ci și **conștientizarea implicațiilor etice și sociale**, a **impactului propriilor acțiuni și soluții** în context profesional.

Etica profesională - considerații generale

- 👁 Etica profesională este o **disciplină reflexivă și critică**.
- 👁 Se află la intersecția filosofiei **moralei** cu eticile particulare ale diferitelor **categorii de profesii**.
- 👁 Etica are un **caracter preventiv**. Problema centrală a introducerii eticii în profesii, deși există deja legi, se datorează faptului că legea acționează de obicei după ce s-a produs încălcarea ei.
- 👁 Normele profesionale vizează următoarele tipuri de **probleme: autoritatea profesională, practicile, drepturile clienților**.

Etica profesională - considerații generale

Etica profesională precizează **practicile, drepturile și datoriile** membrilor unui grup profesional, **critică și sancționează** malpracticile profesionale.

Etica poate fi clasificată în următoarele două tipuri:

- Etica pentru situații complicate de context (Quandary ethics)
- Abordarea standard

Etica profesională - considerații generale

Etica pentru situații complicate de context (Quandary ethics)

- ❑ Nu se referă la coduri de etică, ci descoperă **cazuri negative**, arii cu o doză de dramatism.

Avantaje:

- **Corecțiile se fac mai ușor** - *Partea bună a concentrării pe cazuri negative rezidă din virtuțile pe care le conferă critica practicilor unui domeniu.*

Dezavantaje:

- Accentuând pe cazul negativ, **poate arunca o umbră generală asupra unei profesii**

Etica pentru situații complicate de context este preferată de mass-media, aceasta accentuând senzaționalul și scandalul.

De exemplu: în politică se accentuează pe cinism și compromitere, în administrație, pe corupție, în medicină, pe neglijarea pacienților, în educație, pe abuz de autoritate și încredere ș.a.

Etica profesională - considerații generale

Abordarea standard

- ❑ Se concentrează pe **trăsăturile unei practici profesionale**, trăsături cărora le aplică analize prin intermediul conceptelor de **drepturi și datorii**. Nu se concentrează pe cazuri negative.

De exemplu:

- doctorii au datorii mai mari decât alți oameni să își ajute semenii, asistenții sociali la fel.
- profesorii au mai multe drepturi să evalueze oamenii, respectiv elevi și studenți, și să le orienteze succesul.
- în alt registru, polițiștii au dreptul să uzeze de violență, conform unor limitări reglementate legal.
- parlamentarii au dreptul să stabilească legile.

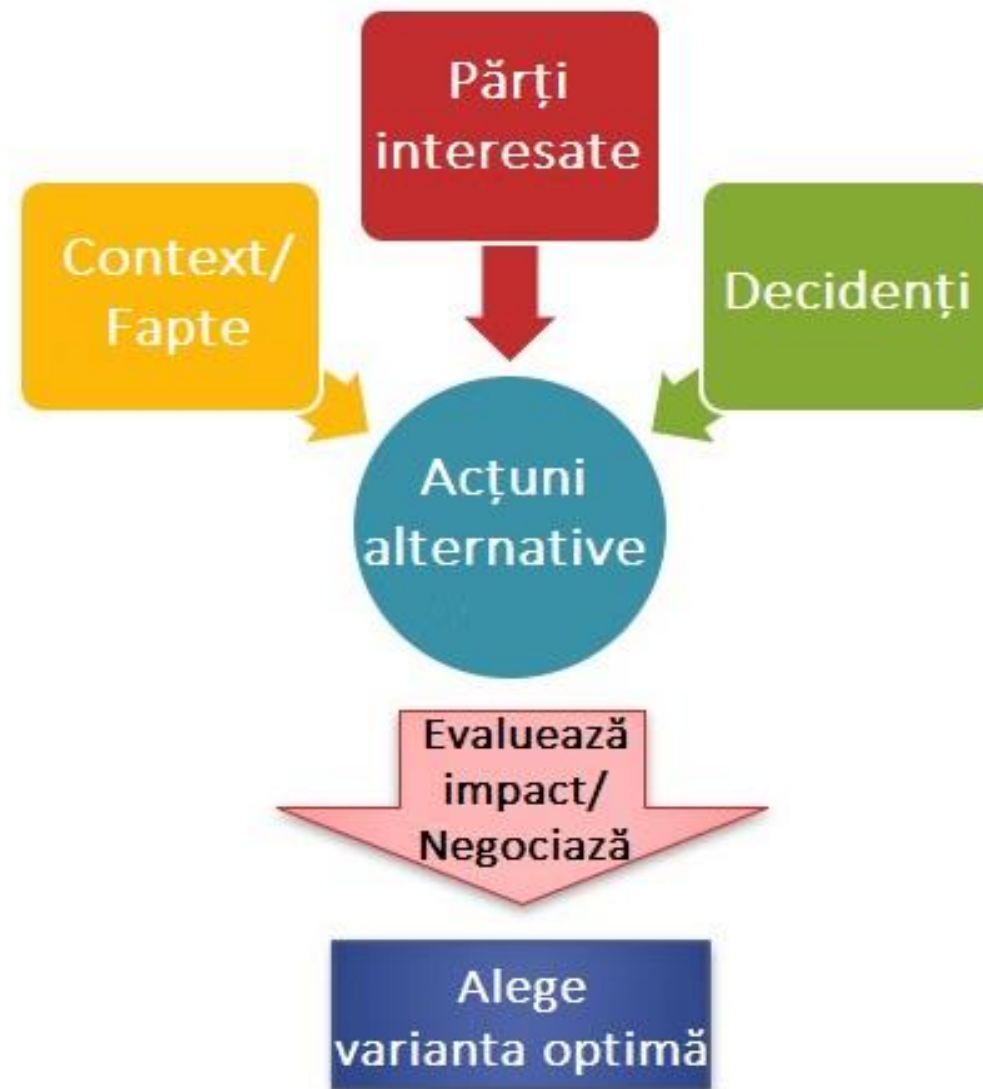
Etica profesională - importanță crescută în contextul evoluției tehnologice

Proces de argumentare etică
(MODEL - etica în cercetarea științifică)

Aplicarea principiului BINEFACERII în dilemele etice din cercetarea științifică

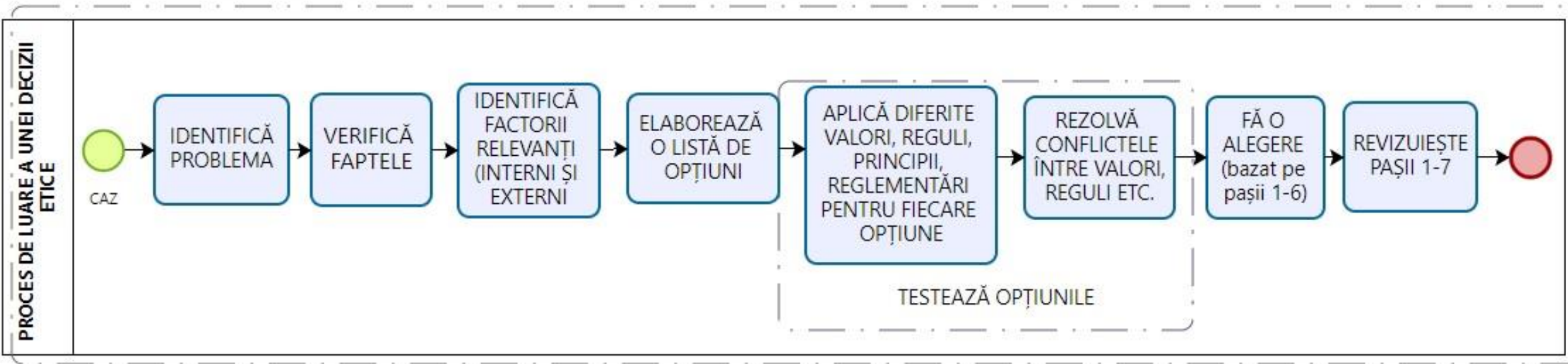
- ✓ Cine beneficiază?
- ✓ Care sunt părțile interesate?
- ✓ Cine sunt decidenții?
- ✓ Cine e afectat?
- ✓ Care sunt riscurile?

Model de luare a unei decizii etice

Etica profesională - importanță crescută în contextul evoluției tehnologice

Proces de argumentare etică (MODEL - etica în universitate)

TESTEAZĂ OPȚIUNILE:

test privind răul cauzat: această opțiune face mai puțin rău decât alternativele?

test privind dezvăluirea alegerii: Aș vrea ca alegerea mea privind această opțiune să devină publică?

test de autojustificare: aș putea să îmi apăr alegerea acestei opțiuni în fața unei comisii publice sau a unei comisii de colegi?

test de reversibilitate: aș mai crede că această opțiune este o alegere bună dacă aș fi afectat negativ de aceasta?

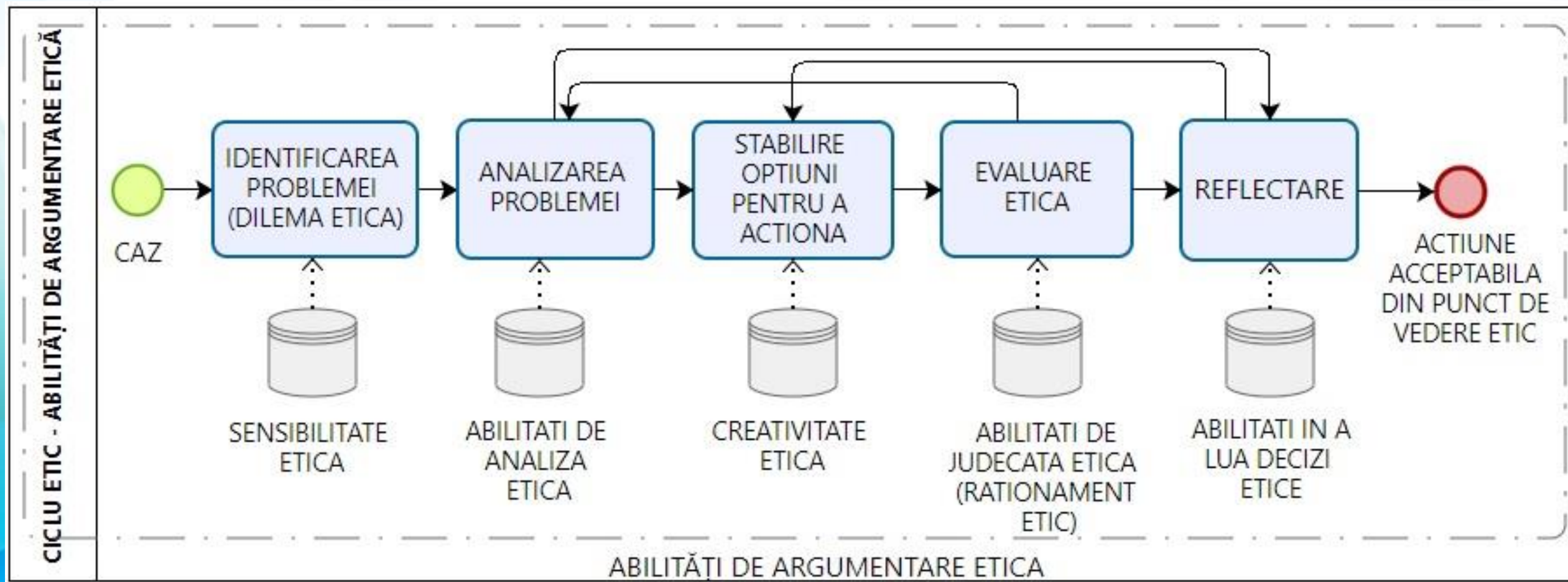
testul colegilor: Ce spun colegii mei când îmi descriu problema și propun această opțiune ca soluție?

test profesional: ce ar putea spune organul de reglementare etică al profesiei mele despre această opțiune?

testul organizației: ce spune ofițerul de etică sau consilierul juridic al companiei despre aceasta?

Etica profesională - importanță crescută în contextul evoluției tehnologice

Proces de argumentare etică (MODEL - etica în tehnologie și inginerie)

Programe software de învățare etică profesională: Transformare digitală - exemplu

AGORA e-learn module ETHICS :::: - Microsoft Internet Explorer provided by Faculteit TBM Bureau I&A

AGORA E-learn module Ethics

Mail
Agora
My Courses
My Agora
Admission
Personal Settings
Home

Menu
Case-Exercise Development

Explain why you think that these interests conflict with each other.
Presentation of stakeholders and their interests.
Explain about which interests you think that the stakeholders disagree most.

Selection of facts
+ - ⇅
Give a short description of the relevant facts.

Facts: lacking information
+ - ⇅
Make a list of all the relevant facts about which there is no information in the case description.

Select the values
+ - ⇅
Make a list with all the values that play a role in this case, and explain why they are important for this case.

Values: conflicting values
+ - ⇅
Which values conflict with each other?
Explain why you think that these values conflict.

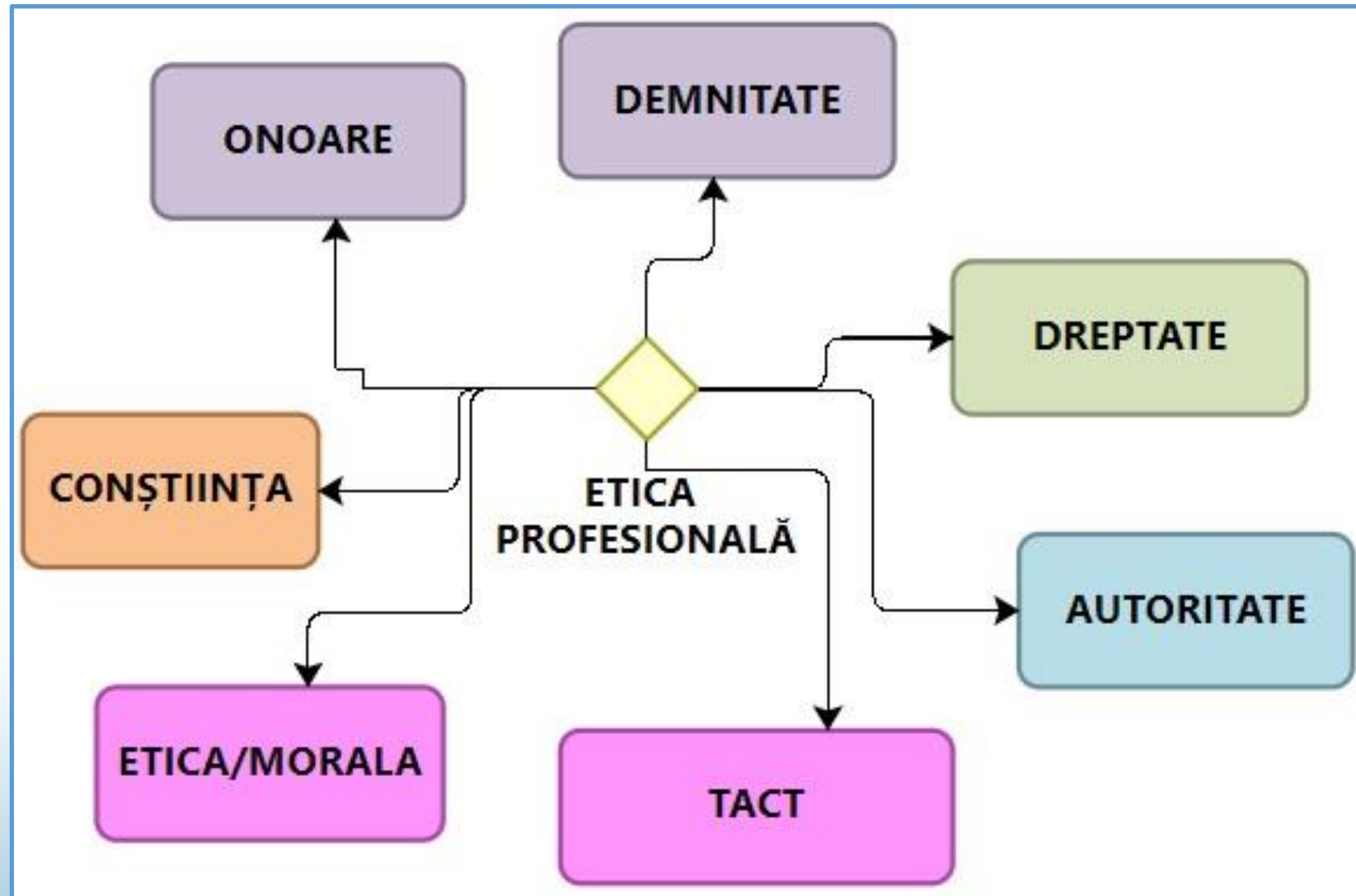
Options for action
+ - ⇅
The main agent (or group of agents) that you have chosen has various options for action in this case. Make a list of options for actions from which he or she can choose.
Choose the two or three most important options for action from the list and fill them in below. These are the actions on which your ethical analysis in the remainder of this program will be based.

Options for action: redefine of the problem
+ - ⇅
Redefine the problem at stake in this case. It should now be formulated as a moral question or a moral statement about one or more of the selected options for action.
Give an intuitive answer to your formulation of the problem. What do you think should happen? Argue for your answer.

List
New
Modify
Copy
Delete
OSS model
Case
Analysis
Questions
Discussion
Compile
Exit

Etica profesională - considerații generale

Concepte centrale în
etica profesională

Etica profesională - considerații generale

Concepte centrale în etica profesională

❑ Conștiința

- este **responsabilitatea morală a omului pentru faptele sale** și necesită o impunere interioară de a proceda în consecință cu aceasta, respectiv de a percepe dreptatea și bunătatea.
- exprimă **capacitatea de autocontrol și autoapreciere obiectivă a acțiunilor și a faptelor săvârșite**, iar neîndeplinirea sarcinilor propuse duce la **remușcări de conștiință**.
- când există o **conștiință profesională**, se realizează mai mult decât îndeplinirea obligațiilor. Conștiința profesională depinde de nivelul dezvoltării personalității, de cultură, moralitate, de atitudinea față de profesie, față de sine ca profesionist.

De exemplu: conștiința profesională permite refuzul unor acțiuni lipsite de etică, cum ar fi mita, falsificarea documentelor, modificarea rezultatelor testelor, minciuna, constrângerea angajaților să acționeze prin amenințare etc.

Etica profesională - considerații generale

Concepte centrale în etica profesională

❑ Onoarea

- este cinste, reputație, corectitudine, prestigiu.
- exprimă atitudinea față de sine și atitudinea față de colectivul unde se desfășoară activitatea.
- când există onoare, este menținut prestigiul și reputația și grija față de colectivul unde individul își desfășoară activitatea.
 - onoare generală: onoarea profesiei, a familiei, a țării.
 - onoare particulară: onoarea pedagogului, a părintelui, a cetățeanului.

De exemplu: onoarea în context profesional presupune menținerea unor promisiuni făcute față de colegi sau superiori, recunoașterea unor merite sau a unor situații.

Etica profesională - considerații generale

Concepte centrale în etica profesională

❑ Demnitatea

- provine de la latină, dionticus, care înseamnă „**frumusețe, noblețe**”, este **conștiința omului despre sensul și valoarea lui în societate**.
- sentimentul propriei demnități și asocierea de către societate a valorii omului **nu întotdeauna coincid**.
- în momentul în care profesionistul își formează o **image eronată despre sine**, **educă același lucru și celorlalți**, iar atunci când acesta îi disprețuiește și înjosește pe cei din jur, educă și dezvoltă înjosirea, disprețul etc.
- pentru ca oamenii să-și **apere onoarea și demnitatea**, aceștia trebuie să-și **analizeze faptele**, să-și **aprecieze corect** acțiunile sau convingerile proprii.

De exemplu: demnitatea profesională este atinsă în situații de abuz de putere din partea colegilor sau superiorilor (amenințări, intimidare, umilire, etc.) sau de micromanagement sau intruziune în autonomia necesară luării deciziilor individuale.

Etica profesională - considerații generale

Concepte centrale în etica profesională

□ Dreptatea

- este **unitatea de măsură a obiectivității**, este o **dovadă a maturității morale**, aceasta se manifestă în aprecierea celorlalți, a atitudinii lor față de muncă și comportament.
- pentru **a fi corect** cu un coleg, prieten sau necunoscut, profesionistul trebuie să **ajungă să cunoască** personalitatea acestuia, trebuie **să țină cont de un set formal de criterii de apreciere**, dar și **de eforturile** pe care le depune persoana pentru activitatea realizată, de **posibilitățile** acestuia și de **condițiile** în care trăiește.

De exemplu: dreptatea poate presupune acordarea de oportunități egale pentru toți, aplicarea de criterii obiective pentru promovări, pentru distribuirea în diferite proiecte, transparență și deschidere privind factorii pe baza cărora se iau decizii, încurajarea feedbackului prin cultivarea unor relații care să facă oamenii confortabili să dea feedback.

Etica profesională - considerații generale

Concepte centrale în etica profesională

❑ Autoritatea

- înseamnă **influență, prestigiu**. Acestea se referă la influența de care dă dovadă cineva **datorită anumitor realizări, merite**. Când autoritatea unei persoane se datorează anumitor merite, încrederea celorlalți față de aceasta crește.

Persoana cu autoritate

- presupune încredere cunoștințe profunde și capacitate de a transmite aceste cunoștințe, atitudine critică față de sine și o atitudine corectă față de ceilalți.
- cultură înaltă, aptitudini organizatorice, cu capacități de cunoaștere și înțelegere a psihicului uman, perfecționare continuă

Persoana autoritară

- impunerea voinței, metode de influență nedemocratice, ordine, porunci, indicații, impunere, supunere oarbă și executarea strictă a cerințelor;

De exemplu: un manager inspiră autoritate subalternilor dacă aceștia au încredere în capacitatea sa de decizie, în pregătirea sa profesională și în abilitățile sale de a găsi soluții; un manager autoritar se impune în fața subalterinilor prin forță.

Etica profesională - considerații generale

Concepte centrale în etica profesională

❑ Tactul

- reprezintă capacitatea de a găsi la momentul oportun forma cea mai adecvată de abordare a unor situații și a unor oameni, priceperea de a exercita asupra acestora o influență pozitivă.
- necesită autocontrol, stăpânire de sine, sensibilitate, suplețe psihică, flexibilitate, discreție, rațiune.
- este rezultat al experienței, al unor însușiri de natură psihologică, astfel încât să poată fi posibilă oportunitatea intervențiilor în modul adecvat de exercitare a influenței.
- ține cont de comportamentul celuilalt, de reacțiile mediului intern și extern, de soluțiile manageriale dezvoltate.

De exemplu: tact este necesar când o persoană este concediată, când este dat feedback, când este refuzată o invitație, când este temperată o situație de bârfă, când sunt gestionate discuțiile în contradictoriu. Tactul necesită să gândești înainte să vorbești, să alegi timpul potrivit și cuvintele potrivite, atenție la libajul corpului și evitarea reacțiilor emoționale.

Etica profesională - considerații generale

Concepte centrale în etica profesională

❑ Etica/Morala

- provine din cuvântul grecesc „ethos” - morav, obicei, caracter și desemnează o disciplină filozofică care studiază problemele teoretice și practice ale moralei.
- morala este obiectul principal de studiu al eticii.
- morala, în calitate de teorie etică, integrează valori și prescripții admise într-un cadru social-istoric determinat.
- orice formă de comportament uman presupune probleme morale, axate pe judecăți de valoare privind diferitele grade ale „bunătății” și „răutății”, ale „corectitudinii” și „incorectitudinii”, ale „dreptății” și „nedreptății” în conduita omului.

De exemplu (din codul de etică al Apple): “Apple conduce afacerile în mod etic, onest și în deplină conformitate cu legea. Credem că modul în care ne comportăm este la fel de esențial pentru succesul Apple ca și realizarea celor mai bune produse din lume. Politicile noastre de conduită și conformitate în afaceri sunt fundamentale pentru modul în care facem afaceri și pentru modul în care ne punem în practică valorile în fiecare zi.”...„Facem ceea ce trebuie, chiar și atunci când nu este ușor.” (Tim Cook).

Etica profesională - considerații generale

❑ Normele morale

- 1) **norme generale sau universale**: care sunt prezente în toate sau în majoritatea comunităților umane, din toate timpurile, sau din perioade îndelungate de timp, și influențează întreaga gamă de relații și activități umane. Dintre aceste tipuri de norme, se remarcă **cinstea, demnitatea, sinceritatea, curajul, loialitatea, generozitatea**;
- 2) **norme particulare**: se adresează unor comunități umane determinate, au o anumită variație în timp și spațiu și influențează relații sau activități umane particulare. Printre aceste tipuri de norme, se remarcă **normele vieții de familie și normele morale specifice unor activități profesionale**;
- 3) **norme speciale**: se manifestă în cadrul unor grupuri restrânse și, uneori, la ocazii speciale. În această categorie, se includ: **normele de protocol, regulile de etichetă în afaceri, codul manierelor elegante**.

De exemplu: Regulamentul de ordine interioară al unei companii, Norme de etică privind cercetarea pe subiecți umani.

Etica profesională - considerații generale

Răspunderea activă și răspunderea pasivă

Răspunderea activă

Se referă la a acționa de la început conform unor idealuri profesionale, precum:

- Entuziasm privind inovarea
- Eficiență și eficacitate
- Bunăstarea și dezvoltarea umană

Răspunderea pasivă

Se referă la a răspunde pentru o anumită acțiune, la a fi tras la răspundere pentru ceva.

Presupune 4 condiții:

- Greseala
- Contribuția cauzală
- Previzibilitate
- Libertate de acțiune.

Separatism. Tehnocrație. Whistle-blowing

3 modele de situații care pot genera conflicte raportat la dualitatea angajat/profesionist și la relația angajat / superior

Etica profesională - considerații generale

Caracterul contractual al eticii profesionale

❑ Orice profesie reprezintă un angajament între profesionist și obiectul și beneficiarii muncii sale.

- profesioniștilor li se cere să facă ceea ce este **normal și plătit** ca atare, adică să-și facă **datoria**, după cum uneori li se pot cer și **acte supererogatorii** (dincolo de datorie).
- profesioniștii nu sunt obligați să efectueze acte supererogatorii, decât **din considerente morale**, deși clienții, de exemplu, se așteaptă să o facă din **datorie pur profesională** (un pacient crede că a-și solicita medicul, în timpul concediului acestuia, este normal, iar medicul ar trebui să renunțe la interesele lui personale ca să ajute pacientul).

Etica profesională - considerații generale

Caracterul contractual al eticii profesionale

❑ Relația **profesionist - client**: alocarea responsabilității și a autorității

În **contractul dintre profesionist și client**, în principiu, alocarea poate să fie de următoarele feluri:

- a) **clientul are mai multă responsabilitate și autoritate;**
 - Profesionistul este angajat de client
 - Pentru ca profesioniștii să fie responsabili, aceștia trebuie să fie liberi moral (autonomi).
- b) **cei doi contractanți sunt aproximativ egali;**
- c) **responsabilitatea și autoritatea principală revin profesionistului.**

De exemplu: a) odată angajat, un arhitect, un inginer sau un constructor nu mai poate să fie neutru și detașat, ci atașat scopurilor clientului, dar cu limite. Cu anumite excepții (precum urgențe), un profesionist își poate refuza clientul; b) greu de realizat, presupune contracte cu obligații și drepturi reciproce și egale; c) relația profesor-elev, relația medic-pacient, relația tutore – client.

Etica profesională - considerații generale

Relația dintre virtuți, valori și norme

Virtuțile - sunt *caracteristici sau calități umane*, influențate de caracter sau personalitate.

Normele - sunt *reguli* care stabilesc acțiuni permise sau interzise, valorile sunt adesea traduse în reguli, astfel încât să fie clar, în viața de zi cu zi, cum ar trebui să acționăm pentru a atinge anumite valori.

Valorile - sunt *convingeri durabile* sau chestiuni pentru care oamenii simt că ar trebui să se lupte, în general, și nu doar pentru ei înșiși, pentru a putea duce o viață bună sau pentru a realiza o societate dreaptă

VALORI	NORME
scopuri	mijloace
General (global)	specific
Greu de atins (îndeplinit) fără norme	Ineficiente fără valori

Etica profesională - considerații generale

Virtuți și valori profesionale

- ❑ Profesioniștii își urmăresc deopotrivă succesul propriu și serviciul competent; uneori aceste două valori devin conflictuale

Unele dintre cele mai importante **valori profesionale** pot fi sintetizate după cum urmează:

Profesia	Valoarea
Jurist	Dreptatea
Medic, asistent	Sănătatea (Bunăstarea)
Educator	Dezvoltarea persoanei
Psiholog	Autonomia
Asistent social	Bunăstarea (asistarea celor în nevoie)
Contabil	Corectitudinea

Virtuți (exemple):

Corectitudine, onestitate, curaj, loialitate, creativitate și umor

Etica profesională - considerații generale

Obligații profesionale

❑ Valorile profesionale sunt în complementaritate cu obligațiile profesionale

Motivele îndeplinirii de către un specialist a obligațiilor profesionale pot fi:

- ❑ este ceea ce se așteaptă de la acesta;
- ❑ obișnuința de a îndeplini ceea ce se cere;
- ❑ o cerință internă care îi aduce plăcere, satisfacție morală, fiindcă acesta își iubește profesia;
- ❑ să nu fie dezaprobat, condamnat de colegi, prieteni, superiori;
- ❑ să obțină aprobarea colegilor, laudele superiorilor;

Pentru a fi recunoscut în domeniul său de activitate, un profesionist trebuie să achiziționeze la virtuți și valori profesionale și să respecte obligații specifice profesiei sale.

Etica profesională - considerații generale

Principiul precauției

- ❑ *Declarația de la Rio de Janeiro privind dezvoltarea durabilă* - Națiunile Unite 1992

Principiul precauției - ca principiu prescriptiv conține patru dimensiuni: *dacă există* (1) *o amenințare, care este* (2) *incertă, atunci* (3) *un fel de acțiune* (4) *este obligatorie.*

Etica profesională - considerații generale

Codurile profesionale. Formalizarea eticii

- ❑ Prin formalizare etică se înțelege formularea explicită, în scris, a idealurilor, valorilor, principiilor și normelor unei instituții, organizații, asociații. Înseamnă elaborarea codurilor etice.

Obiectivele unui cod etic sunt următoarele:

- ❑ ocupă locul lăsat liber între valorile cadru ale unei comunități și lege.
- ❑ contribuie la reputația, încrederea, respectul pe care beneficiarii unei activități îl au față de instituția care prestează serviciul respectiv.
- ❑ reprezintă un contract moral între beneficiari și organizații, între cei ce fac parte din organizație și, în acest ultim sens, menține coeziunea unei organizații, instituții.
- ❑ protejează organizația de comportamente necinstite sau oportuniste și furnizează un model de comportament.

Etica profesională - considerații generale

Codurile profesionale. Formalizarea eticii (continuare)

Obiectivele unui cod etic sunt următoarele:

- ☐ promovează o **image pozitivă** a organizației.
- ☐ este un **mijloc de reglementare a adeziunii și devotamentului** colaboratorilor.
- ☐ influențează crearea **sentimentului de unicitate și apartenență** pentru membrii grupului.
- ☐ este un **cadru de referință** în orientarea deciziilor și orientarea acțiunii.
- ☐ arată **angajamentul de principiu** al conducătorilor.
- ☐ **corelează relațiile** pur contractuale cu **încrederea și responsabilitatea**.
- ☐ creează **climatul etic**, respectiv climatul în care acțiunile sunt percepute ca drepte.
- ☐ **ghidează comportamentul** în caz de dileme etice.

Etica profesională - considerații generale

Relația dintre profesii și profesionalism

O **profesie** este o ocupație pe care o au mai multe persoane *organizate voluntar să își câștige existența prin slujirea directă a unui anumit ideal* într-un mod moral permisibil, dincolo de ceea ce le cere nemijlocit legea, piața și morala comună.

Se pot câștiga bani dintr-o ocupație, dar acest lucru nu înseamnă că orice ocupație din care se câștigă bani este o profesie.

Profesionalismul este caracterizat prin:

- a) *Expertiză* în exercitarea unei profesii (autoritate epistemică).
- b) *Credința în autonomia deciziilor* profesionale și a exercitării profesiei.
- c) *Identificarea cu profesia* și cu cei din același domeniu.
- d) *Dedicarea* pentru o lungă parte a vieții față de profesia aleasă.
- e) Credința în capacitatea de *autoreglare și menținerea standardelor profesionale*.

Etica profesională - considerații generale

Responsabilitatea socială - concept etic

O entitate, individ sau organizație are responsabilitate față de părțile de interes și față de societate ca întreg dincolo de cerințele legale și de servirea intereselor părților de interes

Etica profesională - considerații generale

Principii etice în informatică

Imperative morale cu caracter general:

1. “Să contribuie la binele social și uman”.
2. “Să nu rănească alte ființe umane”.
3. “Să fie onest și de încredere”.
4. “Să fie nepărtinitor și să nu facă discriminări”.
5. “Să onoreze drepturile de proprietate, copyright-ul și brevetele”.
6. “Să acorde creditul corespunzător proprietății intelectuale”.
7. “Să respecte intimitatea altora”.
8. “Să onoreze confidențialitatea”.

Cele **10 porunci ale eticii în informatică**:

1. “Nu vei utiliza un calculator pentru ca să faci rău altor oameni.
2. Nu vei interfera cu munca pe computer a altor oameni.
3. Nu vei iscodi în fișierele de pe calculatorul altor persoane.
4. Nu vei folosi calculatorul ca să furi.
5. Nu vei folosi calculatorul pentru a depune mărturie falsă.
6. Nu vei copia sau folosi software patentat pentru care nu ai plătit.
7. Nu vei utiliza resursele computerului altor persoane fără autorizație sau compensație adecvată.
8. Nu îți vei însuși produsul intelectual al altor persoane.
9. Vei reflecta asupra consecințelor sociale ale programului pe care îl scrii sau ale sistemului pe care îl proiectezi.
10. Vei folosi întotdeauna calculatorul în moduri care garantează considerația și respectul pentru ceilalți oameni”.

Bibliografie

- [1] Geanina Banu, *Etică profesională și Proprietate intelectuală*, Suport de curs. Editura Universității Titu Maiorescu, 2022.
- [2] ***, Course: *Ethics, Technology and Engineering*. COURSERA <https://www.coursera.org>, 2023.
- [3] van der Burg, Simone & Poel, Ibo. (2005). *Teaching ethics and technology with Agora, an electronic tool. Science and engineering ethics*. 11. 277-97. 10.1007/s11948-005-0046-8.
- [4] ***, Ethical Decision-Making. Teach the Earth the portal for Earth Education <https://serc.carleton.edu/geoethics/Decision-Making>, 2023.
- [5] ***, *Engineering Ethics- Rights of Engineers*. TutorialsPoint Simply Easy Learning https://www.tutorialspoint.com/engineering_ethics/engineering_ethics_rights_of_engineers.htm, 2023.
- [6] Team Baker, *Why dignity in the workplace is so important*, HRM <https://www.hrmonline.com.au/performance/dignity-workplace-important>, 2017.
- [7] ***, *Diversity and Inclusion Fairness About the metric*, Cornell University <https://diversity.cornell.edu/belonging/fairness>, 2023.
- [8] ***, *How to Be Tactful*, MindTools <https://www.mindtools.com/a29fa9y/how-to-be-tactful>, 2023.
- [9] ***, *10 Examples of a Business Code of Ethics*, ONGIG <https://blog.ongig.com/human-resources/business-code-of-ethics/>, 2023.
- [10] Bogdan Nastasiu, Principii etice în informatică, Suport de curs. UNIVERSITATEA "AL.I.CUZA" IAȘI.